

GVOZDANSKO

Sulejman Prvi Veličanstveni i hrvatski junak Nikola Jurišić



Pozornost!

Ovo nije turska sapunica: „U gradu punom ruševina našli su samo mrtva tijela. Svi branitelji ležali su na svojim položajima smrznuti i mrtvi, a u gradu nije bilo ni hrane, ni vode, ni streljiva, ni ogrjeva. Ovim prizorom bio je potresen i sam Ferhad-beg kojega je zadivila hrabrost posade koja je radije izginula, nego se predala. “Jedno od najvećih hrvatskih junaštava je **Gvozdansko** o kojem se u udžbenicima povijesti uopće ne govori! Tri stotine muškaraca, žena i djece, mjesecima bez dovoljno hrane, vode i ogrjeva, ostali su zaleđeni u junačkoj obrani Gvozdanskog. Publicist Damir Borovčak objavio je knjigu: **“GVOZDANSKO - Hrvatsko velejunaštvo bez svjetskog uzora”**.

Mile Prpa na portalu www.svijet.net piše o obrani Kisega i hrvatskom junaku Nikoli Jurišiću. Umjesto da gledamo filmove o hrvatskom junaštvu i trojici Nikola:

- **Nikola JURIŠIĆ, Kiseg,**
- **Nikola ZRINSKI, Siget,**
- **Nikola OŽEGOVIĆ, Gvozdansko,**

mi se napajamo sapunicama o turskom junaštvu i Sulejmanima koje prikazuju kao plemenite i dobre ljude. Svašta!!!

GVOZDANSKO - ZABORAVLJENO JUNAŠTVO!

U krvavom 16. stoljeću Hrvatska se borila za goli opstanak zbog neprekidnih ratova s Turcima. Brojnim poznatim i nepoznatim junaštvima ostaci ostataka nekad slavnog

Hrvatskoga kraljevstva ipak su spašeni od silovitih turskih naleta. Tu je hrvatsku obranu i sam papa nazvao predziđem kršćanstva - **Antemurale Christianitatis**. Iz tih je vremena u hrvatskome narodu ostala u povijesnom pamćenju turska opsada Sigeta 1566. g. i junačka smrt posljednjih preostalih branitelja na čelu s Nikolom Šubićem Zrinskim. To je junaštvo opjevano u operi Ivana Zajca s poznatom budnicom **U boj, u boj...**

Stječe se dojam da su i danas na snazi oštre mjere protiv hrvatskog povijesnog naslijeđa. Za zaključiti je kako hrvatski povijesni grb, kao i u komunizmu, postaje po nečijoj procjeni i nalogu nepoželjan. Nevjerojatno je koliko daleko seže glupost pojedinaca. Po primitivnoj bi logici nepodoban mogao postati i krov crkve Sv. Marka u Zagrebu, nasuprot Saboru i Vladi jer je na njemu, eto, hrvatski grb s bijelim početnim poljem. Krivotvorine o hrvatskoj povijesti, hrvatskom grbu, hrvatskom novcu, pokliču **U boj, u boj...** ili o pozdravu **Za dom spremni**, uvijek šire političari ulizice. Oni su spremni bez ikakvog povijesnog znanja tumačiti podobnost hrvatske baštine.

A hrvatska je povijest puna nedovoljno istraženih događaja, o kojima mnogi Hrvati nemaju pojma. Tako je nepoznato i da u Hrvatskoj postoji utvrda koja je doživjela sudbinu sličnu Sigetu, a izbrisana je iz hrvatskog sjećanja. U svjetskoj su literaturi nadasve poznata imena židovske utvrde **Masade**, portugalskog **Alkazara** ili teksaškog **Alamo**. To su istoznačnice svjetskih razmjera za iznimnu hrabrost i žrtvu za domovinu, za junački otpor branitelja, za borbu do posljednjeg čovjeka. Tužno je i tragično što je u hrvatskoj povijesti **namjerno** zapostavljen isti takav primjer! Riječ je o utvrdi Gvozdansko i velikom hrvatskom junaštvu, kojeg se valja prisjetiti 13. siječnja svake godine. Župa Gvozdansko osnovana je davne 1334. godine, a obnovljena 1769. godine. Gvozdansko se spominje i 1488. kao posjed obitelji Zrinskih. Moćni su Zrinski tu imali vlastitu kovnicu novca te bogate rudnike željeza i srebra. Poznat je i prvi hrvatski novac kovan u Gvozdanskom. Kad su Turci 1556. godine osvojili utvrdu Novigrad, današnji Dvor na Uni, Gvozdansko je postalo ugroženo. Dolinom potoka Žirovnice vodio je na zapad stari put koji je time postao nebranjen i otvoren za turske provale. Gvozdansko postaje važna strateška točka na tom putu, kao štit pred tursko-vlaškim osvajačima s istoka. Od 1571. do 1577. godine tursko-vlaška vojska poduzela je čak četiri neuspješne vojne na taj starohrvatski grad. Svaki je put posada Gvozdanskog u dramatičnim okolnostima odbila napade i uspjela zadržati utvrdu. Obližnji rodni grad Nikole Šubića Zrinskog, utvrda Zrin, pao je već 20. listopada 1577. godine. Tako Gvozdansko ostaje **jedina** brana od prodora Turaka u srednju Hrvatsku i dalje prema Europi. Tek nakon pete višemjesečne opsade, 13. siječnja 1578. godine Turci su osvojili utvrdu Gvozdansko. **No nisu dobili bitku.** Kako to?

Još je prije osam godina, u glasilu Hrvatski vojnik, mjesečniku Hrvatske vojske (br. 68, siječanj 2006. godine) taj događaj detaljno prikazan na temelju kronika iz tog

vremena. Utvrdu Gvozdansko branilo je oko 300 hrvatskih vitezova, 50-ak vojnika Zrinskih i 250 seljaka, rudara i žena s djecom. Obranom su upravljala četiri hrabra satnika: Damjan Doktorović, Juraj Gvozdanović, Nikola Ožegović i Andrija Stepšić. Podno grada utaborila se vojska od 10 tisuća turskih napadača zajedno s vlaškim četama. Osvajanje Gvozdanskog započelo je 3. listopada 1577. i trajalo je nepredviđeno dugo - čak tri mjeseca, sve do 13. siječnja 1578. godine.

U vrijeme osvajanja, branitelji Gvozdanskog nisu bili u vezi sa slobodnim dijelom Hrvatske, pa pomoć ni u ljudstvu, ni u hrani nije stizala. Zalihe su bile potrošene, toga je bio svjestan i turski osvajač Ferhat-paša.

Ponudio je braniteljima Gvozdanskog da slobodno napuste utvrdu sa svom pokretnom imovinom i odu na slobodni prostor Hrvatske. Treće noći nakon ponude još uvijek nije bilo predaje. Tih noći u siječnju, zime Gospodnje 1578., drveće je pucalo od hladnoće u šumama oko Gvozdanskog, dok su konji na otvorenom počeli ugibati. Ferhat-paša je zapovjedio stražama da nalože još nekoliko vatri. Istovremeno su se vatre u utvrdi Gvozdansko noću 12./13. siječnja ugasile. Sve je utihnulo i tako uznemirilo turske straže. Zbog bojazni da bi mogao uslijediti napad iz utvrde, turska je vojska bila u pripravnosti.

U zoru 13. siječnja 1578. Ferhat-paša zapovjedio je svojoj vojsci pokret prema utvrdi zametenoj snijegom. Kad su Turci prišli bedemima grada, na njima su vidjeli nepomične stražare kako stoje s oružjem u rukama. Provalili su gradska vrata i našli samo smrznuta tijela. Tri stotine muškaraca, žena i djece, mjesecima bez dovoljno hrane, vode i ogrjeva, ostali su zaleđeni u junačkoj obrani Gvozdanskog. **Turci su dobili grad, no ne i bitku.** Tolika hrabrost i izdržljivost zadivile su Ferhat-pašu, te je naredio da se pronađe katolički svećenik te da se branitelji pokopaju na kršćanski način. Bio je to čin posmrtno počasti i poštovanja.

Junačka obrana utvrde Gvozdansko gotovo je izostavljena iz hrvatske povijesti, no začudo ostavlja trag u književnosti. Hrvatski političar i književnik Ante Tresić Pavičić napisao je ep o najviteškijem i najnevjerojatnijem djelu u povijesti čovječanstva. Nakon tri godine rada, od 1937. do 1940. godine ispjevao je najdulji hrvatski ep Gvozdansko, sastavljen od 21.406 rimovanih deseteraca u 24 pjevanja. Autor je želio očistiti hrvatsku povijest od laži i izopačivanja. Tresić završava svoj ep mišlju da nijedan narod nije prolio toliko krvi za obranu kulturnih stečevina čovječanstva kao hrvatski. Ep je objavljen tek šest desetljeća kasnije, u slobodnoj Hrvatskoj 2000. godine, ali ni do danas nije dobio dostojnu pozornost.

Poviše sela uz cestu Glina - Dvor, na strmom brijegu još uvijek strše ruševine utvrde Gvozdansko. Hrvati katolici preživjeli su turska osvajanja što potvrđuje i crkva Sv. Filipa i Jakova, ponovno izgrađena 1796. godine. Ipak se stradanja Hrvata u Gvozdanskom nastavljaju. Za Božić 1941. pokolj Hrvata čine oni čiji su vlaški preci prije nekoliko stoljeća pomagali Turcima. Selo su napali četnici, Hrvate su poubijali i protjerali, kuće opustošili i na kraju zapalili zajedno s crkvom. Istu su sudbinu 9.

rujna 1943. doživjeli i stanovnici Zrina, koji se nikada kasnije nisu smjeli vratiti na svoja ognjišta. Crkva u Gvozdanskom obnovljena je tek 1963. godine, a zatim ponovno srušena 1991. Tada su se dogodili novi zločini. Zaklani su Mate Grabarević sa suprugom Anom i Boško Šesto, te su zajedno s kućom zapaljeni. U svibnju 1999. godine podignut je spomenik s imenima 58 četničkih žrtava. Podiglo ga je Društvo prijatelja Zrina na ruševinama rodne kuće Martina Grabarevića u kojoj su mu 1941. Srbi ubili oca. Martin, povratnik iz Kanade, otkrio je spomenik. U Kanadi je 1982. godine napisao knjigu Kalvarija hrvatskog vojnika (obnovljeno izdanje, Zagreb, 1993.) u kojoj je opisao svoj životni put, kao i stradanja mještana Gvozdanskog u 2. svjetskom ratu.

U Gvozdanskom danas nema ni oznaka, ni povjesnice s opisom junačkih događaja. Nema ni mostića preko potoka Žirovnice, kojim bi se lakše stiglo do ostataka sablasne utvrde. U utvrdu je teško ući, čak i zimi, jer je sva obrasla trnjem i gustim raslinjem. Arheološka istraživanja nisu nikada provedena, iako se spominje da su branitelji pokopani podno zidina. Napunila se **danas** (13. siječnja 2014. godine) 436. obljetnica junačke obrane Gvozdanskog, mediji šute, ne istražuju, o tom hrvatskom junaštvu ne uči se ni u školama. No političari ipak nešto znaju. Obećano je da će se ceste do utvrda Zrin i Gvozdansko urediti još 2006. godine i da će započeti restauratorski radovi u koje će Ministarstvo kulture uložiti čak 2 milijuna kuna. Nakon toga Gvozdansko se trebalo proglasiti hrvatskim vojnim svetištem, uz podizanje cijelog projekta na nacionalnu razinu. Sve su to obećali vrhovni zapovjednik oružanih snaga i tadašnji predsjednik RH Stjepan Mesić, na sastanku s izaslanstvom Društva prijatelja Zrina, održanom 21. studenoga 2005. godine u Zagrebu. **No ništa od obećanog nije učinjeno!**

U Gvozdanskom nema tragova nikakvih radova. Je li to možda zbog zločina koji su se tu događali od 1941. do 1945. godine, a koji se lažno predstavljaju kao antifašistička borba? Hoće li se obećani projekt hrvatskog vojnog svetišta u Gvozdanskom ipak ostvariti? Hrvatima je ipak nužna preobrazba povijesnog sjećanja, ali i srca i duše. (Piše Damir Borovčak).

SULEJMAN PRVI VELIČANSTVENI I HRVATSKI JUNAK NIKOLA JURIŠIĆ

Piše **Mile PRPA**

Petak, 31. kolovoza 2012. u 12:30 sati.

Ovih dana se na RTL svaku večer počeo prikazivati turski serijal Sulejman Veličanstveni u udarnom terminu u 20:00 sati za hrvatske gledatelje u zemlji, vjerojatno i u iseljeništu. Ništa posebno, serijal kao serijal s puno teatralnosti, puno šminke, haremske sentimentalnosti, dvorskih intriga i slično, s likovima koji osvajaju simpatije ili antipatije ovisno kakve su im uloge namijenjene. Međutim, to sve skupa

ne bi bilo vrijedno spomena da taj serijal ne zadire i u samu hrvatsku povijest, koja se prikazuje jednostrano, samo sa turskog lica, a ne i sa hrvatskog naličja. Hrvatski gledatelji ne bi smjeli biti opsjednuti s tim serijalom, već bi trebali znati i poznavati hrvatsku povijest u vrijeme Sulejmana Veličanstvenoga. Upravo u tu svrhu pišem i ovaj članak da se gledateljima barem malo približi slika kako su Hrvati doživjeli Sulejmana, a još više kako su on i turska vojska doživjeli Hrvate.

Serijal govori o plemenitom, dobrom čovjeku, veličanstvenom, ali niti u jednoj vjeri ako je iskrena i istinita dobar i plemenit čovjek nikada ne bi osvajao i razarao tuđe gradove, proganjao i ubijao njihovo stanovništvo i sl. Nama je iz najnovije povijesti poznata takva „dobrota i plemenitost“ jednog generala Mladića i sl. koje su srpski mediji dizali u zvijezde. Zato prema tom serijalu i „istinama“ u njemu budimo vrlo oprezni. Sulejman Prvi za nas nikada nije bio „veličanstveni“ - bio je pravi **pomornik hrvatskog naroda**, odvodio je u roblje na stotine tisuća naših majki i njihove djece, a regrutirao je na desetke tisuća Hrvata u Janjičare. Svi gledatelji tog serijala to moraju znati i gledati na taj serijal - i kroz našu hrvatsku povijesnu istinu.

OBRANA KISEGA U MAĐARSKOJ

Deset dana prije nego što će postati kralj, Ferdinand I. imenovao je Senjanina Nikolu Jurišića za vrhovnog kapetana i savjetnika, koji će uspješno i mudro obavljati diplomatske i vojničke poslove sve do svoje smrti 1545. godine. Svojim junaštvom Jurišić se je proslavio god. 1532. godine, kad je sa 700 Hrvata obranio Kiseg i tako zaustavio 140 000 turskih vojnika na njihovom vojnom pohodu prema Beču. Turci koji su mogli mirno proći pored malenog grada i tako iznenaditi tada još nespremljene Ferdinandove vojnike, strašno su se prevarili kad su mislili da će Kiseg biti lagan plijen. Nikola Jurišić je sa svojih 28 lako i 10 teško naoružanih konjanika trebao odjahati za Beč i tamo se pridružiti glavnoj vojsci. Međutim kad je vidio mnoštvo djece, žena i staraca koji su došli potražiti spas u gradskim zidinama, odlučio je ostati i braniti narod. Nakon što je Jurišić je sastavio od seljaka i građana malu posadu od 700 ljudi, poslao je pismo Ferdinandu I. u kojem je napisao: "Ja sam se usudio braniti ovaj maleni i slabi grad protiv turske sile, ne zato što se nadam da ću ga spasiti, nego samo da koji časak neprijatelja zabavim i tako kršćanskim vladarima pribavim vremena da se pripreme za otpor. Samo zato izložio sam se najvećoj smrtnoj pogibelji."

Prva tri dana Turci su neprekidno topovima gađali Kiseg, a 13. kolovoza započeli su s mnogobrojnim jurišima sa svih strana. Branitelji nisu gubili prisebnost ni kad su ih Turci nekoliko puta dovodili u „mat poziciju“, nego su se hrabro i čudesno branili. Nakon odbijenog dvanaestog juriša 28. kolovoza, hrvatski junak opet šalje Ferdinandu pismo i piše: „Od naših 700 oružanih zemljaka već je polovica poginula; od pušćanog praha, što sam ga za 300 forinti kupio, imam još jednu centu. Samo Božja milost čuva nas; budi ona milostiva mojoj duši.“ Poslije dvanaestog juriša,

turski glasnici su tri puta dolazili s nagodbama da se grad mirno preda, ali hrabri Jurišić im je slao tako drske i cinične odgovore, da je sultan Sulejman I. ludovao od bijesa i muke. U 13. jurišu poginulo je još 60 hrabrih branitelja, a ranjeni Jurišić se s ostatkom posade pripremao za posljednji boj. U trenutku nove turske navale na gradske zidine, starci, žene i djeca su stali plakati i zapomagati te se moliti sv. Martinu, a umjesto da uđu u grad Turci supočeli bježati. Kasnije su pričali da su pobjegli zbog nekog konjanika s vatrenim mačem koji ih je tjerao sa zidina. I dok su tako na smrt prestrašeni Turci govorili da je Jurišić u savezu sa Sotonom, Hrvati su slavili i zahvaljivali sv. Martinu što ih je spasio od sigurne smrti.

Sam Nikola Jurišić napisao je Ferdinandu kasnije: „Moj puščani prah bio je već posve potrošen; što je od mojih ljudi ostalo na životu, već je svu volju izgubilo, te se ne bi mogao ni jedan sat više braniti.“ 30. kolovoza 1532. Godine, razočarani Sulejman je sa svojom iscrpljenom vojskom otišao s izgovorom kako velikodušno daruje Jurišiću grad Kiseg. Nikolu Jurišića je zbog zasluga car i kralj nagradio barunskom titulom i vlašću nad Kisegom. Po Nikoli Jurišiću, nazvana je jedna od glavnih ulica u Zagrebu. Dakle, prvi koji su zaustavili Sulejmana Prvog Veličanstvenog bili su Hrvati braneći grad i utvrdu Kiseg u Mađarskoj. Sulejman Prvi Veličanstveni je i završio svoj život u borbi sa Hrvatima, umrijevši pod zidinama Sigeta za vrijeme njegove opsade. **Hrvati su mu bili i Alfa i Omega!** I uvijek su mu bili i ružan san koji mu nije dao mirno spavati. Krvavo smo zaradili papinski naziv - **Predziđe kršćanstva**. Na žalost ni danas u hrvatskim povijesnim čitankama nema ni riječi o takvom junaku kao što je bio Nikola Jurišić, nema ni riječi o herojima Gvozdanskog i brojnim drugim velejunacima iz ratova sa Turcima. Nastavlja se prešućivanje naše slavne povijesti i u samostalnoj hrvatskoj državi, kao što je to bilo za vrijeme obje Jugoslavije. Objе su propale, ali njihov mentalitet još je itekako živ i žilav u Hrvatskoj.



Na Spomen-dan Gvozdanskog 2014., za sve svoje prijatelje 